

жизньство в наші певності, що за нього все відомить преса.

Людові доми.

(Продовження.)

Не дивися, що у Львові почався також живий будівельний рух, охопив всі передмістя і периферії. Уже до війни гарніш поклад вишшов від підміської читальні на Клепарові. Війна акцію перервала. І швидко тепер віджила ціла акція і сьогоднішні Личаків має свою куру, бо потребує відповідного дому. Богданівка почала будувати „Народний Дім“. Стрийське викликає будову, інші периферії у стадії творення комітетів будови, купівлі площ, складання планів тощо. А найбільше щодо кількості українського населення і щодо рухливості городяцьке передмістя хоче здвинути до міська, яка дала би пристановище захоронці, усім школам (народним і середнім). Читальні і Соколові. Це мав би стати просто дім, який має нагадувати німецький Volkshelm, англійський Hall, американські клуби і поселення.

Цей саме момент хочемо використати, щоб представити потребу і завдання такого дому, потребу подитовану оглядом на нинішні культурні вимоги. Не ставимо таких домагань до всіх передмість (хоч і там вони необхідні), але просто хочемо вірити, що городяцьке передмістя може дати і напевно дасть раду великому ділу.

Поміняючи захоронку й школи, ми хочемо звернути увагу на одно. Скрізь у світі дитина знає дуже великої опіки з боку громадянства. Для дітей творять сьогодні клуби, читальні, бібліотеки, одним

словом установи подібні до тих, які мають ставити, але з особливим характером. Перше ясного великі міста мають проміт під ним оглядом. Ясна річ, що теоретичні дітотчі установи, не можна задовольнитися однією невеличкою кімнатою. Це мусять бути великі, просторі, ясні, вигідні, по мистецьки построчені убіжції, які вже своїм виглядом, теплом і ясністю впливали би на молодечі душі.

Коли захоронки й інші дітотчі установи належать до обсягу діяльності дошкільної освіти, тоді праця над молодіш, що виїшла зі шкільних літ (а це в містах дуже важке), наг ремісничою молодіш, а далі й для широких коулів дорослого громадянства носить назву позашкільної освіти. Сама назва тоохи за вузька й за спеціальна. Вона може викликати й дійсно викликає враження, наче завдання відповідних громадянських освітніх установ містяться у поданню знання і вироблюванню якихсь спеціалістів у різних ділянках знання, тощо. Працю в позашкільній ділянці найкраще характеризує англійська назва Adult Education, котра значить: виховання доростаючої молоді й дорослих людей. Освітню працю мусимо трактувати як виховну, а трактуючи її так, відразу побачимо, в якому напрямі мусить вона розвиватися.

Те, що досі робиться в міських читальнях у Львові, воно далеке до того високого розуміння справи, яке нинішня хвиля стаить в обсягу позашкільної освіти (уживаємо утергої і принетої у нас назви, однак розуміємо під нею тільки виховну працю). І коли тепер бачимо змагання будови домів, хочемо, щоб всі заінтересовані чинники в будові відразу мали на увазі, якою повинна бути така домівка у Львові, а який ми дали назву, що стоїть у заголовку нашої статті.

Позашкільна освіта (виховна) праця мусить своїм впливом обняти ціле населення даної ділянки міста. Мусить обняти всіх від молоді, котра виїшла зі шкільного віку, в тому випадку: робітничої і ремісничої аж до найстарших. Мусить обняти оба поли: жінок і мужчин. Вже із цього видно, що тут будуть згуртовані люди різних розбіжних інтересів, різного віку, різних уподобань тощо. Годі навіть подумати про те, щоб шоденні заняття і шоденні виховні потреби могли відбуватися масово й могли всіх зібрати та їхні бажання зістрілити в одному огнищі.

через голе верховіття за лісу тяжкі ладунки смерті.

Революція посилає в золотосіяну далину свої дарунки.

Розгортають жовте листя — мертву синю лісу, припадаю грудьми до землі і цілую вітлий порох моїх славетних предків. З трухлявим пилком зогнилого листя, зі спорохнявілою красою вимерлих жовтнів змішалось порохи похолонів — і я цілую свою святу предковичну землю, в яку колись — а може зараз, в ту мить — склади свої кістки.

А над головою свистять важкі ладунки смерті, прошивають холодною приморозь неба і мчать у золотосіяну далину.

Під завмирання мільонів сердець там десь падають дарунки революції в німу тишу безлюдних вулиць, а грюкотом рвуться, обламують ганяєс домів, виколупують у хмарах валяного порохи діри в мурах — і здригаються від гуку святі кістки Літописця в печерах, і в страху обсянається порох в княжих скелетах у старих візантійських гробницях...

Хай! Революція йде... Ухкають гармати. Котяться лісом перелякани страхи. Шиплять, зі свистом пролітають над головою тяжкі ладунки смерті.

(Продовження буде.)

А навіть одиниці того самого віку не все відчувують ті самі потреби. Тому і вік не може бути об'єднуючим засобом. Одно об'єднуюче буде: виховання громадянства, виховання людини. Все друге, головне шляхи, засоби, методи, тощо мусять бути індивідуалізовані.

(Довіряється буде.)
М. Галушчинський.

Духовна цензура і духовенство.

(Голос священика.)

(Довіряється.)

Цей напрям сліпого послуху може мати свою рацію в деяких західних краях, де духовенство не потребує боротися за права своєї церкви, або боронити свого народу. Але у нас, де священики мусять ставати воїнами на всі сторони, де політичні відносини основно і скоро змінюються, — не надаються духовні замески, але конечно потрібні священики, які були би вповні свідомі своїх завдань і змогли би в усяких обставинах сповнити свою церковну і суспільну роботу.

Ми зазнали вже недавно в останній війні такої критичної переїни відносин. Коли не стало у нас владик, постояли самі священики на „колесниці“ і сповнили чесно свій обов'язок. Не вважаючи на страшенне воєнне лихоліття, наші священики полишали на своїх парохіях і приєднували нарід при своїй церкві, уступаючи лиш під примусом ув'язнення або пасивної евакуації. Коли союзні війська вступили на українські землі, підняли самі священики без владиків прапор поширення церковної унії на всю Україну і боронили її від усяких ворожих нападів. Члени Тов-ва св. Ап. Павла вислали з початком 1917 р. широкий меморіал до Риму, в котрім представили наглядно всю мартирологію, яку переносила наша церква діями від сусідніх католиків латинського обряду, піднесли велике значіння унії для всієї католицької церкви і домагалися сильного піддержання унії на сході. На жаль цей меморіал оства без ніякого успіху. Наслідком заходів наших вікових противників. Тільки поважні німецькі католицькі круги, котрим цей меморіал подано до відома, як віденський кардинал Піфль, князь Ліхтенштайн, провідник могоучої христ. сусп. партії і інші звернули на нього дуже пильну увагу і заохочували наших священиків, щоб розкрили цю справу перед світом. В подібній дусі помістив я тогоч року 1917. в „Ниві“ широкий розвідку п. в. „Чорні ворони над живою Україною“ і опублікував відповідь польському генералові Розвадовському на його прилюдні напасти на наше духовенство. Д-р Г. Костельник дав у своїй брошурі належний відбір на наші напасти д-ра Стан. Смоляк. Тай багато інших священиків бороли тоді нашої церкви у своїй і чужій пресі, а все те робили з власного почину.

А чиж такий стай не може ще повторитися, що священики оствали би самі без владик? З уваги на те не слід заможувати духовенства в його самостійних змаганнях а навпаки треба виховувати його в цьому напрямі. Здавалось би, що ця річ для всіх ясна. А однак зайшов у нас в останні часи Факт, що введено попереджаючи духовну цензуру не тільки на редакційні книги, але й на горожанські статті, дописи і інші твори священиків і тим способом сплинено свободний розвиток їх діяльності.

Та скажіть собі отверго, що розпорядок про ординарієську цензуру був викликаний тільки острійшим виступленням „Ниви“ проти ввведення цензури. Але чи заля ці причини був такий розпорядок оправданий? Миж знаєм, що це-

Хто їде до Риму?

Зайдіть до Українського Банку Corso di Italia 6, ліній ціни повний план від 30 лірій донно.

лібат форсується у нас всіма непевітливими способами асупереч протинним постановам синодів і папських декретів, котрі на виконних (епіскупів чи священиків) наклавають навіть кару суспензії (pro facto.) І чиж дивно, що супроти такого поведіння реформаторів виїшло також духовенство поза межі довготерпеливості і почало в „Ниві“ і інших часописах острійше реагувати? Це явище було зовсім природне і духовенство виїстало би собі сумне свідомство, коли би на такі починання мовчало. Тут не треба було цензурного розпорядку, а тільки призначення незаконного насильства, і ціла справа була би мирно поладнава.**) Думаю, що сам розпорядок не приверне у нас спокую, бо духовенство має право боронити своєї законної установи. Закон людський і божий, природний і позитивний призволяє людині боронити свого життя навіть надзвичайними способами, а тут ходить не про фізичне, але про ще вище, духове життя. А дальша каже християнська мораль, що при суперечності законів обов'язує закон природний і божий позитивний, бо він стоїть вище від людського (церковного чи світського). Та отже і цензурний розпорядок не здержить наших священиків від оборони своїх прав, а може мати хіба той наслідок, що коли яні статті й дописи мають звичайно форму приличної дискусії, то авоїні готові виїти поза ці межі і викликують у загалу тим більше згіршення і огірчення. А вже й не говорити про те, що тим розпорядком здержується духовенство від жнайшшої участі в його культурній і горожанській праці для народу.

Коли становище нашого народу і церкви є дуже тяжке, коли не знаємо, що нам найблизша будучність принести може і які удари можуть упасти на нашу церкву, то треба обминати всього, що наг між собою розеднує, а навпаки дучити тісно всі наші сили для спільного нашого добра народу і церкви.

о. Олександр Стафанзак.

*) Пата Бенедикт XIV. в енцикліці „Demandatum coelitus“ проказує: „ітак заляють, що одію цього писаня... стануть на себе тиж самі ж (pro facto) несподобість до якогобудь стаття і уряду...“ А пата Лав XIII. пошляв в своїй буллі „Orientalium dignitas Ecclesiarum“ декрети пата Бенедикта XIV. оголошені в енцикліці „Demandatum coelitus“, котрі повністю відносалися до антихристичного Милитаріа. На всі цілі церкви 3 окрема висказує таку кару, що в них впадає кожний священник, іпо facto, а саме: усунення від богослужіння, зложення з уряду і виключення з церкви („iam nunc desistant velle Nos atque edicere, ut eadem Benedicte primitas datae sunt, fideles Melchitis primitas datae sunt, fideles omnes cuiusque in Oriente ritus universi attingant... Praeter suspensionem a divinis, quam ipso facto incurret, ceteraque poenae, quae eadem constitutionem „Demandatum“ inflicta, officio suo privetur et excludatur“.)

**) Стаття священика владика лише в своїй найвишій посланію, котра має по всім церквам оголошувати, що... У нас цензури доі ніхто з священиків не проголошав... До цензури нікого з протестантів не примушували насильством. Тимчасом не примушували насильством і владика, але вже від рідка примушували цензури, що цензури, котрі не годяться на цензури, не допускає до богословських іспитів, виключає з духовної семінарії і вкладає в сплидання. І це не є це проголошення цензури, чи не є насильством? Подібні статті не мають в Перенітці.

Чи ви мене є членом Кооператива „Рідна Школа“? Як ні, то вліпайте негайно і Одну улія (май) 5 зол. члену уділіть необов'язково. Власиво 30 грошів. Залая приступити можна одарвати в номінуму Кооперу У. П. Г. — Пашіві і пошліть гроші на адресу: Дирекція Кооператива „Рідна Школа“ Львів, Р. ч. 10. П. пав.

Велике твоє серце, Україно!
— Так, так, дякую... Так!... Багато горі випили ми зі своїми мишастими, але — минулось... Митожок, кажиш? Поняй, поняй!... Шчасливий!...

— Ню, мишастий!
Ах, ці люди, миль, славні мишасті! Це їхньою силою — і тільки за жменьку руді соломи — колозяться золотом широкі простори мого любого краю. Це ж тими потом, любих мишастих конячок, зросена кожна стеблинка великого, на шлій світ славного степу...

Любі конячки! Колиб я складав проєкт монумента могому народові — бувоб у мене на постаменті дві постаті:

Маршавий, з розкуйовдженою гривною лядько і поруч — маленька в випнутини ребрами мишаста конячка.

Салва тобі, миль мишастий коняку!

Давинка тиша серед голих стовбурів лісу.

Однім приморозком синіс між деревами холодох жовтневої блакиті, а в даліні, в загадковій імлі — старий довгожданий Київ.

Бамкають гармати. Мчить збожеволілим перелеском луна в чужині до і дугастими пругами свистять

